

YAZ KUR’AN KURSU ÖĞRETİCİLERİNİN “GÖRSEL İŞİTSEL MATERYAL SETİ II”YE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ**

Doç. Dr. Süleyman AKYÜREK

Erciyes Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Din Eğitimi Anabilim Dalı,
akyureks@erciyes.edu.tr

Öz

DİB Din Eğitimi Dairesi Başkanlığınca 2008 yılında, Yaz Kur’an Kurslarında görevli öğretmenlerin hizmet içi eğitim seminerlerinde kullanılmak üzere “Yaz Kur’an Kurslarında Görevli Personelin Eğitimine Yönelik Görsel-İşitsel Materyal Seti II” hazırlanmıştır.

Bu makalede, öğretmenlerin eğitimi amacıyla hazırlanan hizmet içi eğitim materyaline ilişkin Yaz Kur’an Kursu öğretmenlerinin görüşleri araştırılmıştır. Kayseri il merkezinde görev yapan öğretmenlerden seçilen örneklemden (23 Kuran Kursu Öğreticisi ve 50 Din Görevlisi) elde edilen veriler ortaya konmuş ve yorumlanmıştır. Araştırma nitel bir çalışmadır. Betimsel analiz tekniği kullanılmıştır.

Araştırmaya katılan Yaz Kur’an Kursu öğretmenlerinin büyük çoğunluğunun Materyal Seti II’ye ilişkin beğenilerini ortaya koydukları görülmüştür. Sete ilişkin beğendikleri yönlerin ise; “eğitsel amacı, ders işleniş örnekleri, tanışma etkinlikleri, öğrencilerle iletişim, oyun etkinlikleri, öğreticinin görevleri, eğitim teknolojisi kullanımı, kur sistemi, defter doldurma-plan yapma” olduğu ortaya çıkmıştır. Araştırmaya katılan Yaz Kur’an Kursu öğretmenlerinin beğendikleri yönler kadar, eksik buldukları yönler de olduğu ortaya çıkmaktadır. Araştırmaya katılan bazı öğretmenlerin Materyal Seti II’yi kurgusal, kursların gerçeklerinden uzak olmakla eleştirdikleri görülmektedir.

Sonuç olarak, Materyal Seti II’nin, Başkanlığın belirlemiş olduğu “din eğitimi anlayışını” benimsetme ve uygulamaya koymada katkı sağladığı ortaya çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler: Yaygın Din Eğitimi, Yaz Kur’an Kursu, Hizmet İçi Eğitim Materyali, Yaz Kur’an Kurslarında Görevli Personelin Eğitimine Yönelik Görsel-İşitsel Materyal Seti II.

** Bu makale 02-04 Temmuz 2010 tarihlerinde Erzurum’da düzenlenen Yaz Kuran Kursları Sempozyumunda sunulan tebliğin geliştirilmiş şeklidir.

**AUDIO-VISUAL MATERIAL SET II IS PREPARED TO USE
FOR IN-SERVICE EDUCATION ON SUMMER QURAN COURSES
TEACHERS BY RELIGIOUS EDUCATION DEPARTMENT,
PRESIDENCY OF RELIGIOUS AFFAIRS, IN 2008.**

Abstract

In this article, is researched Summer Quran Courses Teachers' opinions about Audio-Visual Material Set II, prepared for in-service teacher training. Data are collected from teachers are employed in Kayseri. They are 74 teacher, 23 Quran Courses Teacher 50 Imam. This is a qualitative study. In this study is used descriptive analysis.

Summer Quran Courses' Teachers are exposed positive opinions about Audio-Visual Material Set II. They are positive opinions about Material's educational aims, examples of lessons, greeting activities, communication with students, educational game activities, teachers' duties, using educational technology, course system, filling register book, lessens plans. it is come out teachers' negative opinions about Material beside positive opinions. Some teacher is criticizing Material to become unrealistic and faraway from Quran Courses realities.

Conclusion is that Material Set II is contribute to application and appropriation of Presidency's educational view.

Key Words: Non-formal Religious Education, Summer Quran Courses, In-service Education Material, Audio-Visual Material Set II.

1. Giriş

Diyanet İşleri Başkanlığı, ülkemizde yaygın din eğitimi faaliyetini yürüten resmi bir kurumdur. Diyanet İşleri Başkanlığının yaygın din eğitimine ilişkin faaliyetlerinden biri de Kur'an kurslarıdır. Kur'an Kursları, Diyanet İşleri Başkanlığı denetiminde Kur'an ve temel dini bilgilerin öğretimi amacıyla açılan kurslardır.¹

Kur'an Kurslarının temel amacı, nitelikleri uygun olan kişilere, Kur'an'ı usulüne uygun okumayı öğretmek ve temel dini bilgileri vermektir. Bu amaçları gerçekleştirmek üzere Kur'an Kursları, "Yatılı Kur'an Kursları (Kız- Erkek), Gündüzlü Kur'an Kursları (Kız- Erkek), ve Yaz Kur'an Kursları" şeklinde açılmakta ve eğitim-öğretime devam etmektedir.

Yaz Kur'an Kursları, ilköğretimin 5. sınıfını tamamlayan ve daha yukarı sınıftaki öğrencilere tatil döneminde Kur'an okumayı ve temel dini bilgileri öğret-

¹ Diyanet İşleri Başkanlığı Kur'an Kursları İle Öğrenci Yurt Ve Pansiyonları Yönetmeliği (Resmi Gazete Yayın Tarih ve Sayısı: 03/03/2000/23982) www.diyaret.gov.tr/turkish/mevzuat (30.01.2004 tarihinde alınmıştır.)

mek üzere açılan kurslardır.² Yaz Kur'an kursları, en az ilköğretim 5. sınıfı bitirmiş olan öğrencilere yönelik olarak 'Kur'an-ı Kerim'i ve mealini öğrenebilmeleri, dini bilgilerini geliştirebilmeleri amacıyla' Mili Eğitim Bakanlığı'nın denetim ve gözetiminde, yaz aylarında camiler, Kur'an kursları ve belirlenen diğer mekanlarda açılan 2 ay süreli kurslardır. Bu kurslara kayıtlar, ilk ve orta öğretim kurumlarının yıl sonu tatiline girdiği ilk hafta yapılır, ikinci haftadan itibaren de öğretime başlanır.³

Diyanet İşleri Başkanlığı, uzun yıllardan beri devam eden Yaz Kur'an Kurslarında 2005 yılından itibaren yeniden yapılandırma çalışmalarına başlamıştır. Yaz Kur'an Kurslarına devam eden öğrencilerin eğitim ihtiyaçları, eğitimin süresi, öğrenci velilerinin tatil programları, eğitimin etkin ve verimli bir şekilde yürütülebilmesi vb. etkenler dikkate alınarak Yaz Kur'an Kurslarında 'kurulu sistem'e geçilmiştir.⁴ Kur esasına göre hazırlanan 'Yaz Kur'an Kursları Öğretim Programı' 2005 yılında uygulamaya konulmuştur. Hazırlanan programların, öngörülen yeni din eğitimi anlayışına göre etkin ve verimli biçimde uygulanabilmesi için öğreticilere yönelik materyaller hazırlanmış ve eğitimcilerin eğitimine önem verilmiştir.⁵ Bu çerçevede 2005 yılından itibaren Yaz Kur'an Kurslarında görev alacak öğretmenler her yıl haziran ayında mahallinde bir hafta süreli hizmet içi eğitim seminerine alınmaktadır.⁶

Yaz Kur'an Kurslarında görev alan eğitimcilerin eğitimi için; Din Eğitimi Dairesi Başkanlığınca 2008 yılı yaz Kur'an kursları başlamadan önce, cami görevlileri ve Kur'an kursu öğretmenlerinin hizmet içi eğitimine yönelik "görsel-ışitsel materyal geliştirme projesi" kapsamında, Yaz Kur'an Kurslarında görevli öğretmenlerin hizmet içi eğitim seminerlerinde kullanılmak üzere, "Yaz Kur'an Kurslarında Görevli Personelin Eğitimine Yönelik Görsel-İşitsel Materyal Seti II" hazırlanmıştır.

Bu makalede, eğitimcilerin eğitimi amacıyla hazırlanan hizmet içi eğitim materyaline ilişkin Yaz Kur'an Kursu öğretmenlerinin görüşleri ortaya konulacaktır. Bu makalenin temel problemi şudur: "Yaz Kur'an Kurslarında görevli öğretmenlerin Görsel-İşitsel Materyal Seti II'ye ilişkin görüşleri nelerdir?" Bu problem çerçevesinde Kayseri il merkezinde görev yapan öğretmenlerden seçilen örneklerden yaz

² <http://www.diyaret.gov.tr/turkish/dinegitimi/din-egitimi-dairesi-baskanligi---icerik-yaz-kur-an-kurslari-150.aspx> (15.06.2010 tarihinde erişilmiştir.)

³ Diyanet İşleri Başkanlığı Kuran Kursları İle Öğrenci Yurt Ve Pansiyonları Yönetmeliği, 23/12/2003 tarih ve 25325 sayılı Resmi Gazete, www.diyaret.gov.tr/turkish/mevzuat (30.01.2004 tarihinde alınmıştır.)

⁴ Diyanet İşleri Başkanlığı, Din Eğitimi Dairesi, 2008 Yılı Yaz Kur'an Kursları Genel Raporu, 2008, Ankara, s.5

⁵ Bu çerçevede 'Yaz Kur'an Kursları Öğretici Kılavuzu', 'Dinimizi Öğreniyoruz' öğretici kitabı, 'Görsel-İşitsel Materyal Seti II', Etkinlik Kitabı geliştirilmiştir.

⁶ <http://www.diyaret.gov.tr/turkish/dinegitimi/din-egitimi-dairesi-baskanligi---icerik-yaz-kur-an-kurslari-150.aspx> (15.06.2010 tarihinde erişilmiştir.)

kuran kursları başlamadan önce 15.06.2010 tarihinde elde edilen veriler ortaya konmuş ve yorumlanmıştır.

Araştırma nitel bir çalışmadır. Betimsel analiz tekniği kullanılmıştır. Elde edilen verilerden hareketle kodlar oluşturulmuştur. Kayseri-Melikgazi ilçesinde görevli Kur'an Kursu Öğreticisi ve Din Görevli'lerine Görsel İşitsel Materyal Seti II'ye dair öğreticilerin görüşlerini ortaya çıkarmayı amaçlayan açık uçlu soruları içeren anket yapılmıştır. Bu anketten elde edilen veriler yorumlanmıştır. Bu çerçevede şu temel nokta esas alınmıştır:

• Materyal Setine ilişkin; Beğenilen yönler- Eksiklikler ve Öneriler nelerdir?

Yukarıdaki temel noktaya ilişkin olarak birbirine yakın öğretici görüşleri gruplandırılmış ve bir arada verilerek yorumlanmıştır.

2. “Görsel İşitsel Materyal Seti II” ye İlişkin Yaz Kur'an Kursu Öğreticilerinin Görüşleri

Diyanet İşleri Başkanlığının Yaz Kur'an Kurslarında görevli personelin hizmet içi eğitimlerinde kullanılmak üzere hazırladığı Görsel İşitsel Materyal Seti II'nin amacı şu şekilde belirtilmektedir.⁷

- ✓ Müftülüklerce yürütülen Kur'an kursu hizmetlerinde ilke, metot, amaç ve uygulama birlikteliğini sağlamak,
- ✓ Mahallinde yapılan hizmet içi eğitim seminerlerine rehberlik etmek,
- ✓ Kur'an kurslarında görevli personele hizmetin gerektirdiği yeterliliği kazandırmak,
- ✓ Başkanlığın yaygın din eğitimi anlayışını uygulamalı olarak göstermek.

Yukarıdaki amaçlara dönük hazırlanan Materyal Seti II'nin içeriği ise şunlardan oluşmaktadır.⁸

- *Görsel-İşitsel Materyal Seti-II'yi Tanıyalım*
- *Görsel-İşitsel Materyal Seti-II'nin Uygulama İlkeleri ve Programı*
- *Yaz Kur'an Kurslarındaki Görevli Personele Yönelik Mesaj*
- *Görsel-İşitsel Materyal Seti-II'nin Sunuş Konuşması*
- *Yaz Kur'an Kurslarının Yaygın Din Eğitimideki Yeri ve Önemi Konuşalım*

⁷ Diyanet İşleri Başkanlığı, Din Eğitimi Dairesi, 2008 Yılı Yaz Kur'an Kursları Genel Raporu, 2008, Ankara, s. 9

⁸ Diyanet İşleri Başkanlığı, Din Eğitimi Dairesi, 2008 Yılı Yaz Kur'an Kursları Genel Raporu, 2008, Ankara, s.8-9

- *Kur Sisteminin Önemi ve Uygulama İlkelerini Öğrenelim*
- *Yaz Kur'an Kurslarında Öğreticilere Düşen Görevleri Hatırlayalım*
- *Yaz Kur'an Kursları Öğretim Programı ve Kitaplarını Tanıyalım*
- *Yaz Kur'an Kurslarında Uygulanacak Esasları Gözden Geçirelim*
- *Yaz Kur'an Kurslarında Kur Sistemine Uygun Öğrenci Kayıtları Yapalım –Seviye Tespit Sınavı*
- *Öğrencilerimizle Tanışalım Kaynaşalım*
- *Harflerin Tanıtımı, Harflerin Çıkış Yerleri (Mahrecler), Harekeler, Cezm, Şedde, Tenvin, Uzatma Harfleri, Uzatma İşaretleri, Ra Harfinin Okunuşu, Hurûf-u Mukattaa.*
- *Kur Sistemine Göre Kur'an-ı Kerim Okumayı Öğretelim-I (1.2.3. Kur)*
- *Kur'an-ı Kerim Öğretiminde Kullanılabilecek Etkinlikler*
- *Kur Sistemine Göre İtikat Konularını Öğretelim (2. ve 3. Kur)*
- *İtikat Dersinde Kullanılabilecek Etkinlikler*
- *Kur Sistemine Göre İbadet Konularını Öğretelim (1. ve 2. Kur)*
- *İbadet Dersinde Kullanılabilecek Etkinlikler*

Bir hizmet içi eğitim materyali olarak kurgulanan Materyal Seti II; hazırlanmış amacı, eğitsel kurgusu açılarından genelde din eğitimi özelde ise yaygın din eğitimi alanında bir ilk olarak değerlendirilebilir.

2.1. Öğreticilere İlişkin Kişisel Bilgiler: Araştırmaya katılan Yaz Kur'an Kursu öğretmenlerine ilişkin kişisel bilgiler şu şekildedir:

Tablo 1: Araştırmaya Katılan Yaz Kur'an Kursu Öğreticilerinin Cinsiyetlerine ve Statülerine Göre Dağılımı

		Resmi Statünüz				Toplam
		Cevapsız	Kadrolu	Sözleşmeli	Fahri Ücretli	
Cevapsız	Frekans	1	0	0	0	1
	Yüzde	100,0%	,0%	,0%	,0%	100,0%
	Toplam	1,4%	,0%	,0%	,0%	1,4%
Bayan	Frekans	2	3	18	0	23
	Yüzde	8,7%	13,0%	78,3%	,0%	100,0%
	Toplam	2,7%	4,1%	24,3%	,0%	31,1%
Erkek	Frekans	0	45	4	1	50
	Yüzde	,0%	90,0%	8,0%	2,0%	100,0%
	Toplam	,0%	60,8%	5,4%	1,4%	67,6%
Toplam	Frekans	3	48	22	1	74
	Yüzde	4,1%	64,9%	29,7%	1,4%	100,0%
	Toplam	4,1%	64,9%	29,7%	1,4%	100,0%

Tabloya bakıldığında; araştırmaya katılan Yaz Kur'an Kurslarında görevli kişilerin çoğunluğunun erkek (%67,6) ve kadrolu (%64,9) olduğu; sözleşmelilerin büyük çoğunluğunun bayan olduğu görülmektedir. Araştırmaya katılan bayanların %13 'ü kadrolu %78'3'ü sözleşmeli iken; erkeklerin %90'ı kadrolu, %8'i sözleşmelidir.

Tablo 2: Araştırmaya Katılan Yaz Kur'an Kursu Öğreticilerinin Görevlerine Göre Dağılımı

	Frekans	Yüzde
Cevapsız	1	1,4
Kuran Kursu Öğreticisi	23	31,1
Din Görevlisi	50	67,6
Toplam	74	100,0

Yukarıdaki verilerden hareketle yaz kuran kursunda yürütülen din eğitimi hizmetlerinin daha çok kadrolu din görevlileri ve sözleşmeli kuran kursu öğretmenleri eliyle yürütüldüğü söylenebilir.⁹

Tablo 3: Araştırmaya Katılan Yaz Kur'an Kursu Öğreticilerinin Mezun Oldukları Okullara Göre Dağılımı

		Görev			Toplam
		Cevapsız	Kuran Kursu Öğreticisi	İmam-Müezzin	
Cevapsız	Frekans	1	0	0	1
	Yüzde	100,0%	,0%	,0%	100,0%
	Toplam	1,4%	,0%	,0%	1,4%
İHL	Frekans	0	3	9	12
	Yüzde	,0%	25,0%	75,0%	100,0%
	Toplam	,0%	4,1%	12,2%	16,2%
İlahiyat Ön Lisans	Frekans	0	9	28	37
	Yüzde	,0%	24,3%	75,7%	100,0%
	Toplam	,0%	12,2%	37,8%	50,0%
İlahiyat Eski Program	Frekans	0	2	1	3
	Yüzde	,0%	66,7%	33,3%	100,0%
	Toplam	,0%	2,7%	1,4%	4,1%
İlahiyat Yeni Program	Frekans	0	6	4	10
	Yüzde	,0%	60,0%	40,0%	100,0%
	Toplam	,0%	8,1%	5,4%	13,5%
Başka	Frekans	0	2	8	10
	Yüzde	,0%	20,0%	80,0%	100,0%
	Toplam	,0%	2,7%	10,8%	13,5%
Yüksek Lisans	Frekans	0	1	0	1
	Yüzde	,0%	100,0%	,0%	100,0%
	Toplam	,0%	1,4%	,0%	1,4%
Toplam	Frekans	1	23	50	74
	Yüzde	1,4%	31,1%	67,6%	100,0%
	Toplam	1,4%	31,1%	67,6%	100,0%

⁹ Din Eğitimi Dairesinden alınan verilere göre; 2009 yılında 77.113 öğretici görev almıştır. Bunlardan 60.712'si cami görevlisidir (%79).

Araştırmaya katılan Yaz Kur'an Kursu öğretmenlerinin yarısının (%50) ilahiyat ön lisans mezunu olduğu görülmektedir. Bunun yanı sıra %13,5'lik kısmı da başka seçeneğini işaretlemiştir. Burada Fen Fakültesi, Açık Öğretim Fakültesi İşletme Bölümü (3 kişi), Sosyal Bilimler (2 kişi), Turizm ve Otel İşletmeciliği, Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği gibi okulların olduğu görülmektedir. Diyanet İşleri Başkanlığındaki verilere bakıldığında da 81.851 personelin olduğu; bunlardan %11,2 sinin Lisans (Dini Öğrenim), %7,4 Lisans, % 32,2 Önlisans (Dini Öğrenim), %12, 6 Önlisans, %33,5 İmam-Hatip Lisesi, % 1,2 Lise, %1,9 İlk ve Orta Okul mezunu olduğu görülmektedir.¹⁰ Buradan hareketle DİB personeli içinde önlisans mezunu personelin diğerlerine göre daha çok olduğu anlaşılmaktadır. Araştırmaya katılanların çoğunluğunun din görevlisi olduğu (%67,6) görülmektedir. Bu da Yaz Kur'an Kursunda yürütülen din eğitimi hizmetlerinin çoğunlukla din görevlileri eliyle yürütüldüğünü göstermektedir.¹¹

2.2. Görsel İşitsel Materyal Seti II'yi İzleme Sayıları: Yaygın din eğitimi alanında bir hizmet içi eğitim materyali olarak kurgulanan Materyal Seti II, 2008 yılından beri kullanılmaktadır. Öğreticilerin materyal setini izleme sayıları onların görüşlerinde etkili olabilecek temel bir değişkendir.

Tablo 4: Araştırmaya Katılan Yaz Kur'an Kursu Öğreticilerinin Görsel İşitsel Materyal Seti II'yi İzleme Sayıları

	Frekans	Yüzde
İzlemeyen	12	16,2
1	16	21,6
2	30	40,5
3	10	13,5
4	3	4,1
5	2	2,7
6	1	1,4
Toplam	74	100,0

Araştırmaya katılanlar içerisinde Materyal Seti II'yi izlemeyen Yaz Kur'an Kursu öğreticisi oranı (%16,2) kayda değer olmakla birlikte büyük çoğunluğunun izlediğini belirtmiş olması önemlidir. Ayrıca % 75'inin de 1-3 kez izlediği dikkate alınır, materyal setinin araştırmaya katılanlar tarafından büyük oranda izlendiği sonucuna ulaşılabilir. Buradan hareketle onların Materyal Seti II'ye ilişkin değerlendirmelerinin bir bilgi sonucu olduğu söylenebilir.

¹⁰http://www.diyane.gov.tr/turkish/tanitim/istatistiksel_tablolar/1_personel/1_2_ogrenim_durumlarina_gore_personel_sayisi.xls

¹¹ Bkz. Tablo 2

Tablo 5: Araştırmaya Katılan Yaz Kur'an Kursu Öğreticilerinin Statülerine Göre Görsel İşitsel Materyal Seti II,yi İzleme Sayıları

Resmi Statüünüz	Görsel İşitsel Materyal Seti II,yi Kaç Defa İzlediniz										Toplam
	İzlemeyen	1,00	2,00	3,00	4,00	5,00	6,00	,00			
Cevapsız	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Frekans	8,3%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	1,4%
Yüzde	9	11	20	2	3	2	1	1	48		
Frekans	75,0%	73,3%	69,0%	20,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	66,7%		
Yüzde	1	4	9	8	0	0	0	0	22		
Frekans	8,3%	26,7%	31,0%	80,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	30,6%		
Yüzde	1	0	0	0	0	0	0	0	1		
Frekans	8,3%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	1,4%		
Yüzde	12	15	29	10	3	2	1	72			
Frekans	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%		
Yüzde											100,0%

Araştırmaya katılan Yaz Kur'an Kursu öğretmenlerinin Materyal Seti II'yi izleme sayıları ile statüleri birlikte incelendiğinde; izlemediğini belirten 12 kişiden 9'unun (%75) kadrolu olduğu görülmektedir. Kadroluların büyük çoğunluğunun bir veya iki kez izlediği; sözleşmelilerin ise 1-3 kez izlediği ortaya çıkmaktadır. Buradan hareketle araştırmaya katılan sözleşmelilerin Materyal Seti II'yi kadrolulardan daha çok izlediği görülmektedir. Yukarıdaki veriler birlikte değerlendirildiğinde Kuran Kursu Öğreticilerinin, Din Görevlilerinden daha çok Materyal Seti II'yi izledikleri söylenebilir.

Tablo 6: Araştırmaya Katılan Yaz Kur'an Kursu Öğreticilerinin Görevlerine Göre Görsel İşitsel Materyal Seti II'yi İzleme Sayıları

		Görsel İşitsel Materyal Seti II yi Kaç Defa izlediniz							Toplam
		İzlemeyen	1,00	2,00	3,00	4,00	5,00	6,00	
Cevapsız	Frekans	1	0	0	0	0	0	0	1
	Yüzde	100,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	100,0%
Kuran Kursu Öğreticisi	Frekans	1	3	11	8	0	0	0	23
	Yüzde	4,3%	13,0%	47,8%	34,8%	,0%	,0%	,0%	100,0%
Din Görevlisi	Frekans	10	13	19	2	3	2	1	50
	Yüzde	20,0%	26,0%	38,0%	4,0%	6,0%	4,0%	2,0%	100,0%
Toplam	Frekans	12	16	30	10	3	2	1	74
	Yüzde	16,2%	21,6%	40,5%	13,5%	4,1%	2,7%	1,4%	100,0%

Araştırmaya katılan Yaz Kur'an Kursu öğretmenlerinin Materyal Seti II'yi izleme sayıları ile görevleri birlikte incelendiğinde; İzlemeyen 12 kişiden 10'unun Din Görevlisi olduğu; yine 3 'den fazla izlediğini belirten 6 kişinin Din Görevlisi olduğu görülmektedir. İzlemediğini belirtenler "Almadım," , "Böyle bir materyal bize ulaştırılmadı" (Bay, DG, Kad., Önlisans) gibi ifadeler kullanmışlardır. Ancak büyük çoğunluğunun(%83,8) izlemiş olması, en azından müftülükler kanalıyla Yaz Kur'an Kursu öğretmenlerine bu projenin ulaştırıldığı şeklinde yorumlanabilir. Ancak, bu izlemenin niteliği ayrı bir konudur.

Tablo 7: Araştırmaya Katılan Yaz Kur'an Kursu Öğreticilerinin Mezun Oldukları Okullara Göre Görsel İşitsel Materyal Seti II'yi İzleme Sayıları

		Görsel İşitsel Materyal Seti II'yi Kaç Defa İzlediniz							Toplam
		İzlemeyen	1,00	2,00	3,00	4,00	5,00	6,00	
Cevapsız	Frekans	1	0	0	0	0	0	0	1
	Yüzde	100,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	100,0%
İHL	Frekans	4	2	4	1	0	1	0	12
	Yüzde	33,3%	16,7%	33,3%	8,3%	,0%	8,3%	,0%	100,0%
İlahiyat Ön Lisans	Frekans	4	8	14	6	3	1	1	37
	Yüzde	10,8%	21,6%	37,8%	16,2%	8,1%	2,7%	2,7%	100,0%
İlahiyat Eski Program	Frekans	0	1	2	0	0	0	0	3
	Yüzde	,0%	33,3%	66,7%	,0%	,0%	,0%	,0%	100,0%
İlahiyat Yeni Program	Frekans	1	3	4	2	0	0	0	10
	Yüzde	10,0%	30,0%	40,0%	20,0%	,0%	,0%	,0%	100,0%
Başka	Frekans	2	2	6	0	0	0	0	10
	Yüzde	20,0%	20,0%	60,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	100,0%
Yüksek Lisans	Frekans	0	0	0	1	0	0	0	1
	Yüzde	,0%	,0%	,0%	100,0%	,0%	,0%	,0%	100,0%
Toplam	Frekans	12	16	30	10	3	2	1	74
	Yüzde	16,2%	21,6%	40,5%	13,5%	4,1%	2,7%	1,4%	100,0%

Materyal Seti II'yi izlemeyenlerin daha çok İHL ve İlahiyat Önlisans mezunu oldukları; 3'den fazla izlediğini söyleyenlerin İHL (1 kişi) ve İlahiyat Önlisans mezunu (5 kişi) oldukları görülmektedir. Bu da bir önceki tabloda ortaya çıkan, izlemeyenlerin daha çok din görevlisi olduğu yönündeki verilerle uyum içindedir.

2.3. Yaz Kur'an Kursu Öğreticilerinin Görsel İşitsel Materyal Seti II'ye İlişkin Beğendiği Yönler:

Yaz Kur'an Kurslarında görev alan öğretmenlerin Materyal Seti II'ye ilişkin beğendiğine dair görüş bildirenlerin durumu ve görüşleri şu şekildedir:

Tablo 8: Araştırmaya Katılan Yaz Kur'an Kursu Öğreticilerinin Görsel İşitsel Materyal Seti II'ye İlişkin Beğendiği Yönleri Belirtenlerin Dağılımı

	Frekans	Yüzde
Görüş Bildirmeyen	15	20,3
Görüş Bildiren	59	79,7
Toplam	74	100,0

Araştırmaya katılan Yaz Kur'an Kursu öğretmenlerinin büyük çoğunluğu (%79,7), Materyal Seti II'ye ilişkin beğendiği yönleri belirten görüş bildirmiştir. Bununla birlikte %20'lik bir oran ise görüş bildirmemiştir. Görüş bildirmeyenler ya izlemedikleri için (Bkz. İlgili Tablo) ya da izlemelerinin niteliğinin düşüklüğünden dolayı görüş bildirmediklerini ifade etmişlerdir: “Almadım,” , “Böyle bir materyal bize ulaştırılmadı” (Bay, DG, Kad., Önlisans), “ Tenkid yapabilmem için iyice bir daha izlemem lazım” (Bay, DG, Kad., Önlisans , 1 Defa izlemiş)

Tablo 9: Araştırmaya Katılan Yaz Kur'an Kursu Öğreticilerinin Görsel İşitsel Materyal Seti II'ye İlişkin Beğendiği Durumları Belirtenlerin Statülerine Göre Dağılımı

Görsel İşitsel Materyal Seti II' nin Beğendiğiniz Yönleri Nelerdir?		Resmi Statünüz				Toplam
		Cevapsız	Kadrolu	Sözleşmeli	Fahri Ücretli	
Görüş Bildirmeyen	Frekans	1	11	1	1	14
	Yüzde	100,0%	22,9%	4,5%	100,0%	19,4%
Görüş Bildiren	Frekans	0	37	21	0	58
	Yüzde	,0%	77,1%	95,5%	,0%	80,6%
Toplam	Frekans	1	48	22	1	72
	Yüzde	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Araştırmaya katılan Yaz Kur'an Kursu öğretmenlerinden Materyal Seti II'ye dair görüş bildirmeyenlerin büyük bir kısmının kadrolu olduğu ve kadrolularının %22,9'unun görüş bildirmedikleri görülmektedir. Bu da kadrolu görevlilerin bir kısmının bu materyal hakkında yeterli bilgisi olmadığı şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 10: Araştırmaya Katılan Yaz Kur'an Kursu Öğreticilerinin Görsel İşitsel Materyal Seti II'ye İlişkin Beğendiği Durumları Belirtenlerin Görevlerine Göre Dağılımı

Görsel İşitsel Materyal Seti II'nin Beğendiğiniz Yönleri Nelerdir?		Göreviniz			Toplam
		Cevapsız	Kuran Kursu Öğreticisi	Din Görevlisi	
Görüş Bildirmeyen	Frekans	1	2	12	15
	Yüzde	100,0%	8,7%	24,0%	20,3%
Görüş Bildiren	Frekans	0	21	38	59
	Yüzde	,0%	91,3%	76,0%	79,7%
Toplam	Frekans	1	23	50	74
	Yüzde	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Materyal Seti II'ye ilişkin görüş bildirmeyenlerin daha çok din görevlisi olduğu ve araştırmaya katılan din görevlilerinin %24'ünün görüş bildirmediği görülmektedir. Yukarıdaki tablodan da hareketle Materyal Seti II'nin din görevlilerine ulaşması noktasında bazı aksaklıkların olduğu söylenebilir.

Tablo 11: Araştırmaya Katılan Yaz Kur'an Kursu Öğreticilerinin Görsel İşitsel Materyal Seti II'ye İlişkin Begendiği Durumları Belirtenlerin Mezun Oldukları Okullara Göre Dağılımı

Görsel İşitsel Materyal Seti II'nin Begendiğiniz Yönleri Nelerdir?	Mezun Olduğunuz Okul										Toplam
	Cevapsız	İHL	İlahiyat Ön Lisans	İlahiyat Eski Program	İlahiyat Yeni Program	Başka	Yüksek Lisans				
Görüş	1	4	6	0	1	3	0	15			
Bildirmeyen	100,0%	33,3%	16,2%	,0%	10,0%	30,0%	,0%	20,3%			
Görüş	0	8	31	3	9	7	1	59			
Bildiren	,0%	66,7%	83,8%	100,0%	90,0%	70,0%	100,0%	79,7%			
Toplam	1	12	37	3	10	10	1	74			
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%			

Materyal Seti II'ye ilişkin görüş bildirmeyenlerin daha çok İHL ve İlahiyat Önlisans mezunu olduğu görülmektedir.

Sonuç olarak; Materyal Seti II'ye ilişkin araştırmaya katılan görevlilerin büyük çoğunluğunun beğendiğine dair görüş bildirdiği görülmektedir. Araştırmaya katılan Yaz Kur'an Kursu öğretmenleri, Materyal Seti II'ye ilişkin öncelikle beğenilerini belirten ifadeler ele alınmış, daha sonra da beğendikleri hususlar gruplandırılarak değerlendirilmiştir. Bu çerçevede Yaz Kur'an Kursu öğretmenleri beğenilerini şu şekilde ifade etmişlerdir:

- ✓ “İlk defa hazırlanması açısından güzel buldum. Emek sarf edilmiş.” (Bayan, K.K.Ö, Söz., İHL, 3 Defa izlemiş)
- ✓ “Yaz Kurslarıyla ilgili yol gösterici olması, farklı fikirler ve uygulamalar göstermesi güzel.” (Bayan, K.K.Ö, Söz., Eski İlahiyat , 2 Defa izlemiş)
- ✓ “Mükemmel.” (Bay, DG, Kad., İHL)
- ✓ “Bence gayet güzel, güzel hazırlanmış.” Bay, DG, Kad., Önlisans , 1 Defa izlemiş)
- ✓ “Genel olarak güzeldi. Materyaller bize rehber oldu.” (Bay, DG, Kad., Önlisans , 2 Defa izlemiş)
- ✓ “Tamamını beğeniyorum.” (Bay, DG, Kad., Önlisans , 1 Defa izlemiş)
- ✓ “Genelde iyi” (Bay, DG, Kad., Önlisans , 1 Defa izlemiş)
- ✓ “Her yönünü beğendim. Bütün konuları anlaşılır bir şekilde açıklıyor.” (Bay, DG, Kad., Önlisans , 1 Defa izlemiş)
- ✓ “Bakış açımızı genişletti.” (Bayan, K.K.Ö, Söz., Önlisans , 2 Defa izlemiş)
- ✓ “Özellikle yaz dönemi öğrencilerinin profili düşünüldüğünde, bir takım zorluklarla karşılaşmaktadır. Bu çalışma farklı yaklaşımlar noktasında yeni fikirler verebilmekte ve ufkumuzu açıcı olmaktadır.” (Bayan, K.K.Ö, Söz., YLS, 3 Defa izlemiş)
- ✓ “İzlediğimiz materyal setinin hazırlanış ortamı güzeldi, uygulaması da mükemmeldi. Hazırlayan ve emeği geçen arkadaşlara teşekkür ederim.” (Bay, DG, Kad., Önlisans , 5 Defa izlemiş)

Yukarıdaki ifadelerden de anlaşılacağı üzere, araştırmaya katılan Yaz Kur'an Kursu öğretmenleri Materyal Seti II'yi beğendiklerini, bakış açılarını genişlettiğini, kendilerine rehberlik yaptığını belirtmektedirler. Bu durum, materyalin hazırlanma amacında belirtilen özellikle “Başkanlığın yaygın din eğitimi anlayışını uygulamalı olarak göstermek” ve “Kur'an kursu hizmetlerinde ilke, metot, amaç ve

uygulama birlikteliğini sağlamak”¹² amaçlarının öğreticiler tarafından fark edildiğini göstermektedir. Bu açıdan materyalin hazırlanış amaçlarını gerçekleştirmeye hizmet ettiği söylenebilir.

Araştırmaya katılan Yaz Kur’an Kursu öğreticilerinin Materyal Seti II’nin hangi yönlerini beğendikleri daha önemlidir. Zira bu durum hem onların setin hangi yönlerini önemsediklerini, öne çıkardıklarını gösterecek, hem de sete ilişkin değerlendirmelerini anlamayı kolaylaştıracaktır. Bu çerçevede açık uçlu olarak verilen cevaplar “eğitsel amaçlı olması yönünden, ders işleniş örnekleri, öğretim teknolojisinin kullanımı, tanışma etkinlikleri ve öğrencilerle iletişim, eğlendirerek eğitime yollarını gösterme, öğreticilerin olumlu model olması, ders defterini doldurma ve ders planı yapma çalışmaları, kur sistemi başlıkları altında gruplandırılabilmiştir. Araştırmaya katılan Yaz Kur’an Kursu öğreticileri, Materyal Seti’nin “eğitim amaçlı” olmasına ilişkin şunları ifade etmişlerdir:

- ✓ “Eğitimin amaçlanması, çaba sarf edilmesi güzel” (Bayan, K.K.Ö, Söz., Önlisans , 3 Defa izlemiş)
- ✓ “Eğitime ve öğretme amaçlı, bilgi verici” (Bay, DG, Söz., İHL , 2 Defa izlemiş)
- ✓ “Sistemli bir şekilde verilmesi” (Bay, DG, Kad.,İHL , 2 Defa izlemiş)
- ✓ “Anlaşılır ve cazibeli oluşu, teşvik edici ve pratik yönü” (Bay, DG, Kad.,Önlisans , 2 Defa izlemiş)
- ✓ “Planlı programlı hazırlandığı için göze hoş geliyor. (Bay, DG, Kad.,Yeni İlahiyat , 1 Defa izlemiş)
- ✓ “Eğitim-öğretime ilişkin bilgilerin etkili bir şekilde sunulması” (Bayan, K.K.Ö, Söz., Yeni İlahiyat , 3 Defa izlemiş)
- ✓ “Öğrencilere kısa zamanda daha kalıcı bir şekilde öğretmenin çabasını gördüm” (Bayan, K.K.Ö, Önlisans, 2 Defa izlemiş)
- ✓ “Bir öğretici olarak sorabileceğimiz, öğrenebileceğimiz konular çok açık bir şekilde verilmiş.” (Bayan, K.K.Ö, Söz., Önlisans , 1 Defa izlemiş)
- ✓ “Olması gereken öğretim, öğrenci, ortam, yaş grubu ve öğreticinin nasıl olması gerektiğini gösteriyor. (Bayan, K.K.Ö, Söz., Yeni İlahiyat , 2 Defa izlemiş)
- ✓ “ Olması gereken ideal sınıf ve materyaller gösterilmiş. Derslerin işlenişi gayet güzel. Kayıtların yapılışı ile ilgili CD’ler bilgilendirici ve güzel.” (Bayan, K.K.Ö, Kad., Fen Fak. , 2 Defa izlemiş)

¹² Diyanet İşleri Başkanlığı, Din Eğitimi Dairesi, 2008 Yılı Yaz Kur’an Kursları Genel Raporu, 2008, Ankara, s. 9

Yukarıdaki ifadelere bakıldığında Yaz Kur'an Kursu öğretmenlerinin seti, eğitim amacını gütmeye yönüyle, sistemli, programlı, olması gerekeni göstermesi gibi açılardan beğendiklerini ifade etmişlerdir. Bu durum, eğitim amaçlı kurgulanan setin, bu amacının araştırmaya katılan Yaz Kur'an Kursu öğretmenleri tarafından fark edildiğini göstermektedir. Ayrıca, eğitimin temel işlevi olan, kısa sürede etkili ve verimli bir şekilde davranış değişikliği sağlamanın, bu sette olduğunun öğretmenleri tarafından fark edildiği görülmektedir. Bu da setin eğitsel kaygılarla ve eğitim ilkeleri çerçevesinde hazırlanmaya çalışıldığının, öğretmenler tarafından ifade edildiğini göstermektedir.

Eğitim amacının bir yansıması/somutlaşması ise Materyal Seti II'nin içerisinde yer alan konulara ilişkin öğretmenlerin görüşlerinde görülmektedir. Bu çerçevede somut olarak nelerin onlar tarafından beğenildiğine bakıldığında "ders işleniş örneklerinin" öne çıktığı görülmektedir. Zira yapılan hizmet içi eğitim faaliyetlerinde daha somut örnekler beklentisi olduğu gözlenmekte idi, bu setin bu anlamda beklentiyi karşılamaya ne derece hizmet ettiğini görme açısından da önem arz etmektedir. Araştırmaya katılan öğretmenler bu çerçevede şunları ifade etmişlerdir:

- ✓ "Örnekler vererek canlandırması." (Bay, DG, Söz., Önlisans , 1 Defa izlemiş)
- ✓ "Ders işleniş örnekleri" (Bay, K.K.Ö, Söz., Yeni İlahiyat, 3 Defa izlemiş)
- ✓ "Değişik yöntemlerin bize kazandırılması yönünde çok faydalıydı. Ders işlenişindeki bu yöntemleri beğenerek izledim ve uygulayacağım. Kışın talebeler tarafından da beğenildi. (Bayan, K.K.Ö, Söz., Önlisans, 3 Defa izlemiş)
- ✓ Konuları işlerken kullanabileceğimiz alternatif yöntem ve uygulamalar açısından zengin oluşu" (Bayan, K.K.Ö, Söz., YLS, 3 Defa izlemiş)
- ✓ "Örnek ders işlenişleri, Etkinliklerin eğlenceli tarzda sunulması, ders işleniş metodları," (Bayan, K.K.Ö, Söz., Yeni İlahiyat , 3 Defa izlemiş)
- ✓ "Bu set vesilesiyle yeni teknikler öğrendim." (Bayan, K.K.Ö, Söz., Önlisans , 3 Defa izlemiş)
- ✓ "Konuları düzenli bir şekilde anlatma ve işleme yönüyle faydalı olmaktadır. Daha özet bir şekilde konuyu anlatma fırsatı buluyoruz. " (Bay, DG, Kad., Önlisans , 4 Defa izlemiş)
- ✓ "Uygulanması gereken yöntemlerin canlandırılması, örneklendirilmesi, çeşitli müzikler ve slaytlar" (Bay, DG, Söz., İHL , 1 Defa izlemiş)

Yaz Kur'an Kursu öğretmenlerinin ders işleniş örneklerini; farklı öğretim yöntemleri ve uygulamalarını göstermesi, yeni tekniklerin kullanılması açısından beğendikleri görülmektedir. Buradan hareketle Materyal Seti II'nin öğretmenlere

kullandıkları yöntemleri etkin ve verimli kullanmada ve yöntem zenginliğine gitmede yol gösterici olduğu söylenebilir.

Materyal Seti II'ye ilişkin öğrencilerin diğer bir beğendikleri yön; derslerde öğretim teknolojisinin kullanımınıdır. Bu yönden bakıldığında Yaz Kur'an Kursu öğrencilerine, din eğitimi uygulamalarında öğretim teknolojisini kullanmanın önemine ve nasıl kullanacaklarına dair mesajlar verdiği görülmektedir. Bu çerçevede örneğin;

- ✓ “Güzel bir çalışma. Bizlerin teknoloji ile iç içe olması gereken bir donanımımız olması gerektiğini hatırlatıyor.” (Bayan, K.K.Ö, Söz., Önlisans, 2 Defa izlemiş)
- ✓ “.....çeşitli müzikler ve slaytlar” (Bay, DG, Söz., İHL , 1 Defa izlemiş)

Materyal Seti II'ye ilişkin Yaz Kur'an Kursu öğrencilerinin diğer bir beğendikleri yön ise; “tanışma etkinlikleri ve öğrencilerle iletişim” dir. Bu çerçevede onların görüşlerini ifade eden birkaç örnek şu şekildedir:

- ✓ “Tanışma yöntemlerinde sunduğu farklı açıyı” (Bay, K.K.Ö, Söz., Yeni İlahiyat, 3 Defa izlemiş)
- ✓ “Çocuklarla iletişim kurma yöntemleri, düzen ve tertip” (Bay, DG, Kad., Sosyal Bilimler , 2 Defa izlemiş)
- ✓ “Çocukları tanıma ve ders işleme açısından faydalı bir çalışma olmuş.” (Bay, DG, Kad., Önlisans , 2 Defa izlemiş)

Materyal Seti II'de görev alan ve ders çekimlerinde bulunan öğrencilerin de Yaz Kur'an Kursunda görevli öğretmenler tarafından beğenildiği görülmektedir. Söz konusu ders işleniş örneklerinde görev alan öğrencilerin çoğu yaz döneminde kuran kurslarına katılan öğrencilerden oluşmaktadır. Materyal Setinin, öğrencilerle tanışma etkinlikleri, onlarla iletişim yöntemleri açısından da başarılı bulunduğu görülmektedir. Özellikle Yaz Kur'an Kurslarına gelen öğrenciler cami ve kurs ortamı ile belki ilk defa karşılaşabiliyorlar, kaldı ki yeni bir ortamda ilk karşılaşmanın önemi, onlarla kurulan ilişkinin niteliği, onların Yaz Kur'an Kursuna devamlarında temel etkenlerdendir. Bu yönüyle de tanışma etkinlikleri ve onlara yapılan rehberlik çalışmalarının, öğretmenler tarafından beğenildiği görülmektedir.

Yaz Kur'an Kurslarına gelen çocuklar dönem özelliği olarak oyuna ve eğlenceye meyyaldirler. Ayrıca tatil döneminde yapıldığı için bu kurslara gelen öğrenciler, bir tatil havasında kurslara gelmekte, böyle bir beklentiyle kurslara yönelebilmektedirler. Dolayısıyla yapılan din eğitimi faaliyetinin öğrencilerin bu beklentisini ve hazır bulunuşluğunu dikkate alması gerekmektedir. Materyal Seti II, bu çerçevede “eğlendirerek eğitime” yollarını göstermede öğreticiye rehberlik yapmak

durumundadır. Öğreticilerin sete ilişkin bu yöndeki değerlendirmeleri şu şekildedir:

- ✓ “Oyun tarzı olması güzel. Hem eğlenceli hem öğretici oluyor.” (Bayan, K.K.Ö, Söz., Eski İlahiyat, 1 Defa izlemiş)
- ✓ “Öğrencilere bazı oyunlar oynatılması. ...” (Bay, DG, Kad., İşletme , 2 Defa izlemiş)
- ✓ “Eğlendirerek öğretim yöntemleri başarılı. Dersi sevdirerek öğretme hissiyatını uyandırıyor olması güzel. Monoton bir ders sistemi yerine dinamik olması güzel.” (Bay, DG, Kad., Yeni İlahiyat , 2 Defa izlemiş)
- ✓ “Eğitsel oyunlar bölümü, programların işleniş yöntemi” (Bay, DG, Söz., Turizm ve Otel İş. , 2 Defa izlemiş)

Yaz Kur’an Kursunda görev alan öğretmenlerin görüşleri incelendiğinde; Materyal Seti II’nin “eğlendirerek eğitime” yönünden onlara yol gösterdiği ve öğretmenler tarafından başarılı bulunduğu görülmektedir.

Görsel İşitsel Materyal Seti II, temelde bir hizmet içi eğitim materyalidir ve materyalde görev alan öğretmenler yolu ile yaz kurslarındaki öğretmenlere Başkanlığın din eğitimi anlayışına ilişkin model sunmak durumundadır. Kaldı ki, materyal setinin hazırlanış amaçları arasında yer alan “Kur’an kurslarında görevli personele hizmetin gerektirdiği yeterliliği kazandırmak” ve “Başkanlığın yaygın din eğitimi anlayışını uygulamalı olarak göstermek” amaçlarının gerçekleşmesinde de öğretmenler hayati bir önem taşımaktadır. Bu çerçevede Yaz Kur’an Kursunda görevli öğretmenlerin, Materyal Seti II’deki öğretmenlerin model olma yönleri ve başarılarına ilişkin görüşleri şu şekildedir:

- ✓ Öğreticilere bir ipucu vermesi, örnek bir ders olması bakımından iyi ve faydalıydı. Çünkü öğretmenler oradan aldığı örneklerle bir ipucu yakalayıp verimli olabilmesi açısından faydalıydı.” (Bay, DG, Kad., Önlisans , 1 Defa izlemiş)
- ✓ “.....Öğreticilerin giyim kuşamına özen göstermeleri” (Bay, DG, Kad., İşletme , 2 Defa izlemiş)
- ✓ Eğlendirerek öğretme, gruplar 15’er kişilik olduğu için öğreticinin denetimi, derse vukufiyeti ve verdiği karşılığını alabilme yönü” (Bay, DG, Kad., Önlisans , 1 Defa izlemiş)
- ✓ “Ders anlatış şekilleri, hocanın sınıfa hakimiyeti, öğrencilerle samimi diyalogu” (Bayan, K.K.Ö, Kad., İHL , 2 Defa izlemiş)

Yukarıdaki ifadelerden, araştırmaya katılan Yaz Kur’an Kursu öğretmenlerinin, Materyal Seti II’deki öğretmenleri; kılık-kıyafet, alan bilgisi, ders işleme yöntemleri, öğrencilerle iletişim ve sınıf yönetimi açısından beğendikleri görülmekte-

dir. Bu durum, öğretmenlere kendi yeterliklerini sorgulama ve değerlendirme fırsatı vermeye katkı sağlayabilir. Bu yönüyle materyal setinin, öğretmenlere “başka öğretici örnekleri” sunarak, Yaz Kur’an Kursundaki öğretmenlerin kendilerini değerlendirmelerine fırsat sağladığı söylenebilir.

Materyal Seti II’nin işlevlerinden biri de Yaz Kur’an Kurslarında görevli öğretmenlere, öğretimi planlama ve bu çerçevede yapılacak işlemler hakkında bilgi-beceri kazandırmaktır. Bu çerçevede öğretmenler ders defterini doldurma ve ders planı hazırlamak gibi işler de yapmak durumundadırlar. Öğretmenlerin bu konudaki görüşlerine bazı örnekler şu şekildedir:

- ✓ *“Materyal setinin defter doldurma bölümünün anlatılış biçimi güzel ve bazı konuların güzel anlatılması” (Bayan, K.K.Ö, Söz., Yeni İlahiyat)*
- ✓ *“Defter doldurma, plan yapma, yaz öğrencileri ile iletişim” (Bayan, K.K.Ö, Söz., Önlisans , 1 Defa izlemiş)*

Yukarıdaki ifadelerden anlaşıldığı gibi, araştırmaya katılan Yaz Kur’an Kursu öğretmenleri, Materyal Seti II’de yer alan “Ders defterini doldurma ve ders planı yapma çalışmalarına yönelik bilgileri beğendiklerini belirtmişlerdir. Bu da materyal setinin öğretmenlerin yaptıkları çeşitli görevleri açıklamada onlara yol gösterdiği şeklinde anlaşılabilir.

Diyanet İşleri Başkanlığı, yaygınlaştırmaya çalıştığı din eğitimi anlayışı bağlamında, yaz kurslarındaki sorunları ve uygulamayı da dikkate alarak kur sistemine geçmiştir. Kur sisteminin uygulanabilirliğini sağlamak amacıyla Yaz Kur’an Kurslarında 'dönem esaslı' benimsenmiş ve kurslar üçer haftalık üç dönem halinde düzenlenmeye başlanmıştır. Ancak, öğretmenler için yeni olan bu sistemin, onlar tarafından tanınması, nasıl uygulanacağını eğitiminin verilmesi bir ihtiyaçtı. İşte Materyal Seti II’nin bir işlevi de bu idi. Bu çerçevede araştırmaya katılan Yaz Kur’an Kursu öğretmenlerinin görüşleri ise şunlardır:

- ✓ *Kur sisteminin uygulanabilirliğini ve uygulamasını örneklerle göstermesi” Bay, DG, Kad., Eski İlahiyat. , 2 Defa izlemiş)*
- ✓ *“Gerek ders anlatımı gerekse dersin nasıl işleneceği konusunda verdiği bilgiler mükemmel. Ayrıca kur sisteminin nasıl uygulanacağı da göstererek bizlere oldukça güzel bilgiler veriyor.” (Bay, DG, Kad., Yeni İlahiyat, 2 Defa izlemiş)*

Yukarıdaki ifadelerden de anlaşılmaktadır ki; Materyal Seti II, Başkanlığın uygulamaya koymuş olduğu kur sisteminin uygulanabilirliğini ve nasıl uygulanacağını örneklerle göstererek, öğretmenlere rehberlik yapmıştır.

Sonuç olarak; araştırmaya katılan Yaz Kur’an Kursu öğretmenlerinin büyük çoğunluğunun Materyal Seti II’ye ilişkin beğenilerini ortaya koydukları görülmüştür.

tür. Sete ilişkin beğendikleri yönlerin ise; “eğitsel amacı, ders işleniş örnekleri, tanışma etkinlikleri, öğrencilerle iletişim, oyun etkinlikleri, öğreticinin görevleri, eğitim teknolojisi kullanımı, kur sistemi, defter doldurma-plan yapma gibi yapılacak işler” olduğu ortaya çıkmıştır. Materyal Seti II’nin, Başkanlığın belirlemiş olduğu “din eğitimi anlayışını” benimsetme ve uygulamaya koymada katkı sağladığı ortaya çıkmıştır.

2.4. Yaz Kur’an Kursu Öğreticilerinin Görsel İşitsel Materyal Seti II’ye İlişkin Beğenmediği Yönler ve Önerileri:

Yaz Kur’an Kurslarında görev alan öğretmenlerin Materyal Seti II’ye ilişkin beğenmediği yönler ve önerilerine dair görüş bildirenlerin durumu ve görüşleri şu şekildedir:

Tablo 12: Araştırmaya Katılan Yaz Kur’an Kursu Öğreticilerinin Görsel İşitsel Materyal Seti II’ye İlişkin Beğenmediği Yönleri Ve Önerilerini Belirtenlerin Dağılımı

Görsel İşitsel Materyal Seti II' nin Beğenmediğiniz Yönleri ve Önerileriniz Nelerdir?	Frekans	Yüzde
Görüş Bildirmeyen	16	21,6
Beğenmediği Konuları ve Önerilerini Bildiren	58	78,4
Toplam	74	100,0

Araştırmaya katılan Yaz Kur’an Kursu öğretmenlerinin büyük çoğunluğunun (%78,4), Materyal Seti II’ye ilişkin beğenmediği yönleri ve önerilerini belirttikleri görülmektedir. Neredeyse aynı oranda da beğendiklerine dair görüş bildirenler olmuştu (Bkz. İlgili Tablo 9) Bu durum, araştırmaya katılan Yaz Kur’an Kursu öğretmenlerinin materyal setinin beğendikleri yönleri olduğu gibi eksik gördükleri yönlerinin de olduğu şeklinde yorumlanabilir. Bununla birlikte %21,6’lık bir oran ise görüş bildirmemiştir. Görüş bildirmeyenler ya izlemedikleri için (Bkz. İlgili Tablo) ya da izlemelerinin niteliğinin düşüklüğünden ya da beğenmediklerinden dolayı görüş bildirmediklerini ifade etmişlerdir: “Tekrar izlemem lazım. (Bay, DG, Kad, Önlisans, 1 Defa İzlemiş)”, “Olumsuz. Beğendiğim nokta yok. (Bay, DG, Söz., Turizm ve Otel İş, 2 Defa İzlemiş)”

Araştırmaya katılan Yaz Kur’an Kursu öğretmenlerinin Materyal Seti II’ye ilişkin beğenmediği yönleri belirtenlerin statülerine göre dağılımı şu şekildedir:

Tablo 13: Araştırmaya Katılan Yaz Kur'an Kursu Öğreticilerinin Görsel İşitsel Materyal Seti II'ye İlişkin Beğenmediği Yönleri Ve Önerileri Belirtenlerin Statülerine Göre Dağılımı

Görsel İşitsel Materyal Seti II' nin Beğenmediğiniz Yönleri ve Önerileriniz Nelerdir?		Resmi Statünüz				Toplam
		Cevapsız	Kadrolu	Sözleşmeli	Fahri Ücretli	
Görüş Bildirmeyen	Frekans	1	11	3	1	16
	Yüzde	100,0%	22,9%	13,6%	100,0%	22,2%
Görüş Bildiren	Frekans	0	37	19	0	56
	Yüzde	,0%	77,1%	86,4%	,0%	77,8%
Toplam	Frekans	1	48	22	1	72
	Yüzde	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Araştırmaya katılan Yaz Kur'an Kursu öğretmenlerinden Materyal Seti II'ye dair görüş bildirmeyenlerin büyük bir kısmının kadrolu olduğu ve kadroluların %22,9'unun görüş bildirmediği görülmektedir (Bkz. İlgili Tablo).

Tablo 14: Araştırmaya Katılan Yaz Kur'an Kursu Öğreticilerinin Görsel İşitsel Materyal Seti II'ye İlişkin Beğenmediği Yönler Ve Önerilerini Belirtenlerin Görevlerine Göre Dağılımı

Görsel İşitsel Materyal Seti II' nin Beğenmediğiniz Yönleri ve Önerileriniz Nelerdir?		Göreviniz			Toplam
		Cevapsız	Kuran Kursu Öğreticisi	Din Görevlisi	
Görüş Bildirmeyen	Frekans	1	2	13	16
	Yüzde	100,0%	8,7%	26,0%	21,6%
Görüş Bildiren	Frekans	0	21	37	58
	Yüzde	,0%	91,3%	74,0%	78,4%
Toplam	Frekans	1	23	50	74
	Yüzde	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Materyal Seti II'ye ilişkin görüş bildirmeyenlerin daha çok din görevlisi olduğu ve araştırmaya katılan din görevlilerinin %26'sının görüş bildirmediği; kadroluların %21,6'sının görüş bildirmediği görülmektedir.

Tablo 15: Araştırmaya Katılan Yaz Kur'an Kursu Öğreticilerinin Görsel İşitsel Materyal Seti II'ye İlişkin Beğenmediği Durumları ve Önerilerini Belirtenlerin Mezun Oldukları Okullara Göre Dağılımı

Görsel İşitsel Materyal Seti II'nin Beğenmediğiniz Yönleri ve Önerileriniz Nelerdir?	Mezun Olduğunuz Okul							Toplam
	Cevapsız	İHL	İlahiyat Ön Lisans	İlahiyat Eski Program	İlahiyat Yeni Program	Başka	Yüksek Lisans	
Görüş Frekans	1	3	9	0	1	2	0	16
Bildirmeyen Yüzde	100,0%	25,0%	24,3%	0,0%	10,0%	20,0%	0,0%	21,6%
Görüş Frekans	0	9	28	3	9	8	1	58
Bildiren Yüzde	0,0%	75,0%	75,7%	100,0%	90,0%	80,0%	100,0%	78,4%
Toplam Frekans	1	12	37	3	10	10	1	74
Yüzde	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Materyal Seti II'ye ilişkin görüş ve öneri bildirmeyenlerin daha çok İHL ve İlahiyat Önlisans mezunu olduğu görülmektedir.

Tablo 16: Araştırmaya Katılan Yaz Kur'an Kursu Öğreticilerinin Görsel İşitsel Materyal Seti II'ye İlişkin Beğenmediği Durumları Belirtenlerin İzleme Sayılarına Göre Dağılımı

	Görsel İşitsel Materyal Seti II'yi Kaç Defa İzlediniz?							Toplam
	Hiç izlemeyen	1,00	2,00	3,00	4,00	5,00	6,00	
Görüş	9	4	1	2	0	0	0	16
Bildirmeyen	75,0%	25,0%	3,3%	20,0%	,0%	,0%	,0%	21,6%
Görüş Bildiren	3	12	29	8	3	2	1	58
Yüzde	25,0%	75,0%	96,7%	80,0%	100,0%	100,0%	100,0%	78,4%
Frekans	12	16	30	10	3	2	1	74
Yüzde	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Araştırmaya katılanlardan Materyal Seti II’de beğenmediği yönler olduğunu belirtenlerin çoğunlukla 1-3 defa izleyenler arasında olduğu görülmektedir.

Sonuç olarak; Materyal Seti II’ye ilişkin araştırmaya katılan görevlilerin büyük çoğunluğunun beğenmediği yönler bulunduğu dair görüş bildirdiği (%78,4) görülmektedir. Araştırmaya katılan Yaz Kur’an Kursu öğretmenlerinin beğendikleri yönler kadar, eksik buldukları yönler de olduğu ortaya çıkmaktadır. Eksik yönlerin neler olduğu ve önerileri incelenecektir.

Materyal Seti II’nin tamamına ilişkin öncelikle öğretmenlerin beğenmediklerini gösteren ifadeler ele alınmış, daha sonra da beğenmedikleri hususlar ve önerileri gruplandırılarak değerlendirilmiştir. Bu çerçevede Yaz Kur’an Kursu öğretmenleri beğenmedikleri yönleri şu şekilde ifade etmişlerdir:

- ✓ *“Materyal setinin saatinin çok oluşu ve içeriğinin çok yavaş gitmesi ve fazla yapay durması. İnsan bir saat sonra sıkılıyor.” (Bayan, KKÖ, Söz., Yeni İlahiyat)*
- ✓ *“Beğenmiyorum. Bizim bölge ortamına göre düzenlenmemiştir.” (Bay, DG, Kad., İHL, 3 Defa izlemiş)*

Yukarıdaki ifadeler incelendiğinde; araştırmaya katılan bazı öğretmenler Materyal Seti II’yi kendi bölgelerinin şartlarına uygun olmadığı; içeriğinin uzunluğu ve yapay olduğu için beğenmediğini ifade etmişlerdir. Hazırlanan setin uzunluktan şikayet edilmesi, bu setin müftülüklerde izletilmesinde nasıl bir yol izlendiğine dair ip ucu vermektedir. Ancak izlemeye ilişkin değerlendirmeler daha sonra ele alınacaktır. Bölge şartlarına uygun olmaması eleştirisi kısmen haklı olarak değerlendirilebilir, ancak bu bir hizmet içi eğitim materyali olduğu için kendi bölgelerinin şartlarını dikkate almak, izlerken mümkün olabilir. Ya da her bölge için ayrı materyaller hazırlamanın maliyeti dikkate alınabilir. Bu eleştirilerin yanı sıra beğenmediğini ifade eden ancak 5 defa izlediğini belirten bir din görevlisinin ifadesi de dikkat çekicidir: *“Hemen hemen her yaz döneminde değiştirilmesini beğenmiyorum. Çocuklar da veliler de bundan memnun değil.” (Bay, DG, Kad., Önlisans, 5 Defa izlemiş)* Söz konusu öğreticinin materyalin amacı ve içeriği hakkında yeterince bilgi sahibi olmadığı söylenebilir. Zira materyalin veli ve öğrencilerden ziyade öğretmenlerle doğrudan ilişkisi bulunmaktadır.

Araştırmaya katılan Yaz Kur’an Kursu öğretmenlerinin Materyal Seti II’ye ilişkin eleştirileri şu boyutlarda toplanabilir. *“Sınıfların yapaylığı, kursların gerçeklerinden uzak olması ve ideali göstermesi”*. Öğreticilerden bazıları, materyal setini yapay olduğu, kurmaca olduğu için eleştirmişlerdir. Bununla ilgili ifadeler şunlardır:

- ✓ *“Yaşamdan uzak, kurmaca sınıflar, gerçekten uzak sınıflar yapılmıştır.” (Bayan, KKÖ, Söz., Yeni İlahiyat, 2 Defa izlemiş)*

- ✓ “Maalesef kursların gerçeklerini yansıtmıyor. Yapay sınıflar oluşturulmuş.” (Bayan, KKÖ, Kad., Fen Fak, 2 Defa izlemiş)
- ✓ “Bu çalışmanın ön hazırlıkla ve idealize edilmiş sınıf ortamında hazırlanmış olması realite ile çelişmektedir. Sınıfın sukuneti, öğrencilerin hazırbulunmuşluğu, ve ilgilerinin yoğun oluşu bizim sınıf ortamımızda bu kadar kolay oluşmamaktadır.” (Bayan, KKÖ, Söz., YLS, 3 Defa izlemiş)

Söz konusu yukarıdaki eleştirileri yapanların daha çok kuran kursunda görevli öğreticiler olduğu görülmektedir. Onların beklentisinin, kuran kurslarının “içinde bulunduğu duruma uygun” hazırlanan bir materyal olduğu görülmektedir. Bu durumda onlar ön hazırlıksız, doğal ortamlardaki sınıfları tercih edeceklerini ifade etmişlerdir. O halde var olanın kayda alınmasının eğitsel değeri, her an gördükleri şartları göstermenin onlara eğitsel katkısı tartışmalıdır. Şayet Materyal Seti onlara rehberlik yapmayacak, olması gerekeni göstermeyecek ise; olanı tekrar izletmenin katkısı sorgulanmaya muhtaçtır. Bununla birlikte materyalin genelinden ziyade sadece sınıfların hazırlanmış olmasına eleştiri getirildiği görülmektedir.

Araştırmaya katılan bazı Yaz Kur’an Kursu öğreticileri de Materyal Seti II’yi öğrenci boyutuyla eksik bulmuşlardır. Bunu gösteren ifadeler şunlardır:

- ✓ “Sınıf ortamı çok güzel. Taşradaki Kuran kurslarında böyle bir ortamı bulmak zor. Öğrenciler seçilerek sınıf oluşturulmuş izlenimi veriyor.” (Bayan, KKÖ, Söz., İHL, 3 Defa izlemiş)
- ✓ “Öğrenciler önceden hazırlanmış soruları cevapladığı için gerçekten çok kurguyu anlatıyor.” (Bay, DG, Kad., Önlisans, 5 Defa izlemiş)
- ✓ “CD’deki öğrenciler genellikle her şeyi bilen çocuklardan oluyor. Bizim öğrenciler ise tamamen dini bilgiden yoksun olarak geliyor.” (Bayan, KKÖ, Söz., Eski İlahiyat, 1 Defa izlemiş)
- ✓ “Oradaki sessiz, uyumlu öğrencilerle bizimkiler arasında dağlar kadar fark var.” (Bayan, KKÖ, Yeni İlahiyat , 1 Defa izlemiş)
- ✓ “Bizim içinde bulunduğumuz durumu yansıtmıyor. Öğrenci çok olduğunda, devamsızlıkta, yaş farkında nasıl uygulama yapılacak, çözüm yok.” (Bay, DG, Kad., Önlisans, 2 Defa izlemiş)
- ✓ “Her öğrenci onlar gibi sessiz ve sakin değil. 1000’e yakın öğrencinin geldiği camiler var. Her öğrenci verilen görevi aynı güne ezberleyemiyor. Her öğrenci tam ve doğru bir şekilde öğrenemiyor.” (Bay, DG, Kad., Yeni İlahiyat, 2 Defa izlemiş)
- ✓ “CD’lerde genel olarak aynı yaş grubuna yönelik çalışmalar var. Oysa bizim öğrenci potansiyelimizde çok farklı yaş grupları var. Ayrıca CD’ler sanki anaokulu düzeyindeki çocuklara göre hazırlanmış, oysa gençliğe ilk adım atacak durumdaki çocuklara göre hazırlanmasının

daha verimli olacağını düşünüyorum.” (Bayan, KKÖ, Söz., Önlisans, 2 Defa izlemiştir)

- ✓ *“Eksiklik yok gibi. Yalnız okulda usanmış çocuğa bunların uygulanması biktirici oluyor.” (Bay, Kad, Önlisans, 2 Defa izlemiştir)*

Yukarıdaki ifadelerden araştırmaya katılan Yaz Kur’an Kursu öğretmenlerinin Materyal Seti II’deki öğrencilerle kendi öğrencileri arasında farklar olduğunu; bireysel farklılıklara göre nasıl öğretim yapacaklarına dair bilgilerin olmadığını; materyal setinde aynı yaş grubundaki öğrencilere eğitim verildiğini belirttikleri görülüyor. Bununla birlikte “öğrenci çokluğu, devamsızlık, yaş farkı” gibi durumlarda ne yapılacağına dair bilginin olmadığı belirtiliyor. Söz konusu şikayetler kur sisteminin bazı öğretmenlerce işlevlerinin yeterince bilinmediği şeklinde yorumlanabilir. Ayrıca bireysel farklılıklara göre öğretimi düzenleme ve öğretimi bireyselleştirme konusunda bazı öğretmenlerin eksikliklerinin olduğu; bu da onların pedagojik formasyon açısından eksikliklerine işaret olarak değerlendirilebilir.

Materyal Seti II’ye ilişkin bir diğer eksik bulunan yön ise “öğrencilere kurs başlangıcında yapılması önerilen seviye belirleme sınavı”dır. Buna ilişkin öğretici görüşleri ise şunlardır:

- ✓ *“Öğrenciyle ilk tanışma esnasında onu hemen bir takım testlere sınavlara tabi tutmak isabetli olmamış.” (Bay, DG, Kad., Yeni İlahiyat, 2 Defa izlemiştir)*
- ✓ *“Öğrenciyle ilk tanışma anı.” (Bay, DG, Söz., Turizm ve Otel İş., 2 Defa izlemiştir)*

Kur sisteminde hangi öğrencinin hangi kurdan başlayacağını belirleme ve seviye tespiti için önerilen seçeneklerden biri olan ön test uygulamasının önemi ve işlevlerinin yukarıdaki Yaz Kur’an Kursu öğretmenleri tarafından yeterince fark edilemediği görülmektedir. Yukarıdaki eleştirileri getirenlerin din görevlileri olması dikkat çekicidir. Bu durum onların öğrenci seviyelerini/hazır bulunuşluğu ve bunun eğitimdeki yeri ve önemini yeterince dikkate almadıkları şeklinde yorumlanabilir. Kaldı ki, seviye tespiti sınav şeklinde olabileceği gibi başka şekillerde de olabilir. Önemli olan öğrencilerin ön öğrenme düzeylerini görerek kurları düzenleyebilmektir.

Araştırmaya katılan Yaz Kur’an Kursu öğretmenlerinin Materyal Seti II’ye ilişkin değerlendirmelerinde bir eksikliği de “sınıf yönetimi” ile ilgili gördükleri ortaya çıkmaktadır. Bu çerçevede şunları ifade ettikleri görülmektedir:

- ✓ *“Öyle mükemmel ki, öğrenciler asla ses çıkarmıyorlar ütopya gibi. Asla bağırp çağırıyorlar.” (Bayan, KKÖ, Söz., Yeni İlahiyat , 3 Defa izlemiştir)*

- ✓ “Güzel, akıllı öğrenciler, bizimkilerle alakası yok. Her soruya cevap verebiliyorlar.” (Bayan, KKÖ, Söz., İHL, 2 Defa izlemiş)
- ✓ “Materyal seti hazırlanırken seçilmiş öğrenciler alınmış. Tam bir disiplin havası var. Her şey toz pembe gösteriliyor. Çok afacan, hareketli hiperaktif çocukları disiplin etmek zor.” (Bay, DG, Kad., Yeni İlahiyat, 12 Defa izlemiş)

Yukarıdaki ifadelerden öğreticilerin Materyal Seti II’deki sınıf ortamını eleştirdikleri görülmektedir. Eleştirileri incelendiğinde onların Yaz Kur’an Kurslarındaki temel sorunlarından birinin sınıf yönetiminde karşılaştıkları güçlükler olduğu ortaya çıkmaktadır. Oysa sınıf yönetimi sorunları, din öğretimini planlama ve uygulama becerilerindeki eksiklik/aksaklıkların bir sonucudur.

Araştırmaya katılan Yaz Kur’an Kursu öğreticilerinin Materyal Seti II’ye ilişkin bir eksikliği de “sınıf ortamı ve fiziksel imkanlar” ile ilgili olduğu görülmektedir. Bu çerçevede şunları ifade ettikleri görülmektedir:

- ✓ “Sınıfların, mekanların bizi kurslardakini yansıtmaması. İmkanlarımızın verilen örnek kurslara göre daha kısıtlı ve dar olması.” (Bayan, KKÖ, Söz., Yeni İlahiyat, 3 Defa izlemiş)
- ✓ “Oradaki sınıfların fiziksel görünümü ve kullanılan materyaller tatmin edici. Ama bizim çoğu kuran kursları bu imkanlara sahip değil.” (Bayan, KKÖ, Kad., İHL, 2 Defa izlemiş)
- ✓ “Bunların cami ortamında uygulanışı güzel fakat bütün camilerde aynı şekilde uygulanamıyor.” (Bay, DG, Kad., Önlisans, 5 Defa izlemiş)
- ✓ “Bunu Kuran kursu ve sınıf ortamı için düşünürsek başarılı bir çalışma, cami ortamını ve sorununu pek yansıtmıyor.” (Bay, DG, Kad., Önlisans, 2 Defa izlemiş)
- ✓ “Kuran kursu ortamında hazırlanmış, yaz kurslarının geneli camilerde olmaktadır. Daha doğal ortamda hazırlansa iyi olabilirdi.” (Bay, DG, Kad., Önlisans , 2 Defa izlemiş)

Yukarıdaki ifadelerden araştırmaya katılan Yaz Kur’an Kursu öğreticilerinin Materyal Seti II’de gösterilen sınıf ortamının fiziksel özelliklerini, kendi kurslarında/camilerinde olmadığı için eleştirdikleri görülüyor. Bazı camilerin ve kursların fiziksel özellikleri istenen düzeyde olmayabilir. Ancak Materyal Seti II, öğreticilere ideali göstererek söz konusu imkanları hazırlamaları için onları yönlendirmek durumundadır. Onlara bir Yaz Kur’an Kursunda nasıl bir fiziksel ortam olması gerektiğini göstererek, onları kendi imkanlarını geliştirmeye teşvik etmelidir. Ayrıca Materyal Seti II hem cami hem de kurs ortamında hazırlanmasına rağmen bazı öğreticilerin cami ortamında olmadığına dair eleştirileri olduğu görülmektedir. Bu da o öğreticilerin Seti’n tamamını izleyemediği şeklinde yorumlanabilir.

Araştırmaya katılan Yaz Kur'an Kursu öğretmenlerinin bir diğer eleştirdikleri husus ise "ders işleniş örnekleri ve etkinlikler"dir. Buna dair bazı öğretici görüşleri şu şekildedir:

- ✓ "Bazı uygulama ve faaliyet örnekleri çok basit ve seviyenin altında kalmış görünüyor." (Bayan, KKÖ, Söz., YLS, 3 Defa izlemiş)
- ✓ "Bazı oyunların çok çocuksu oluşu ve bunun yaz kurslarında uygulanmayacak durumda olması." (Bayan, KKÖ, Söz., Yeni İlahiyat)
- ✓ "Çocuksu olan örneklemeler biraz daha büyük yaştakilere yönelik yapılabilir." (Bayan, KKÖ, Kad., Sosyal Bilimler, 2 Defa izlemiş)
- ✓ "Bazı yönlerden uygulanması zor metotlar öneriliyor. Bazı temin edilmesi zor materyaller, öncesinde ciddi hazırlıklar gereken, zaman ayırılması gereken yöntemler tavsiye ediliyor." (Bay, DG, Kad., İHL, 1 Defa izlemiş)
- ✓ "Materyaller çok güzel hazırlanmış ama materyaller kamera çekiminden başka bir şey değildir. O materyalleri uygulamak, o şartları oluşturmak imkansızdır." (Bay, DG, Kad., Sosyal Bilimler, 2 Defa İzlemiş)

Yukarıdaki ifadelerden, araştırmaya katılan Yaz Kur'an Kursu öğretmenlerinin bazı etkinliklerin seviyesini düşük bulduğu; bazı yöntemleri ve materyalleri uygulamanın güç olduğunu bildirdikleri görülmektedir. Öğreticilerin hangi etkinlik, yöntem veya materyalleri kastettiklerine örnek vermedikleri görülmektedir. Ancak seviyenin altında olduğunu belirttikleri bazı etkinliklerin hangi yönlerden seviyenin altında olduğunu belirtmemeleri, onların öğrenci seviyesinden ne anladıklarını ortaya koymayı gerektirmektedir. Materyal Seti II'de önerilen etkinlikler öğrenci seviyesine uygunluk yönünden ayrıca incelenebilir. Öğretim yöntemleri ve materyallere ilişkin de öğretmenlerin örnekler vermediği görülmektedir. Kaldı ki, gerekçelere bakıldığında hazırlık yapılması gereken yöntemler ve materyallerin önerilmesi eleştirilmektedir ki, bu durum bazı öğretmenlerin derse hazırlık ve öğretimi planlama anlayışında eksiklikler olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Materyal seti II'ye ilişkin araştırmaya katılan Yaz Kur'an Kursu öğretmenlerinin eksik buldukları hususlardan biri de "kur sistemi"ne ilişkindir. Bu çerçevede onların görüşleri şu şekildedir:

- ✓ "Kocaman bir camide 15 kişilik iki grup olması hayal. 70-80 kişiye ders anlatıyoruz." (Bayan, KKÖ, Söz., Yeni İlahiyat , 3 Defa izlemiş)
- ✓ "Materyalde kullanılan insanların gerçek hayattaki insanlarla alakası olması. Kur sisteminin gerçek öğrencilere uygulanırken yaşanan problemlerin anlatılmaması." (Bay, DG, Söz., Turizm ve Otel İş., 2 Defa izlemiş)
- ✓ "Tek sınıflı ve kalabalık kurs ortamlarında kur sistemi uygulanamıyor." (Bayan, KKÖ, Söz., Yeni İlahiyat, 3 Defa izlemiş)

- ✓ “Camilerimizin fiziki şartları dolayısıyla kur sisteminin uygulanabilirliği oldukça zayıf ve yetersizdir.” (Bay, DG, Kad., Önlisans, 4 Defa izlemiş)
- ✓ “Kur sistemini uygulamada “işte böyle uygulanır” dedirtecek bir uygulama göremedim. Yapmacık buldum.” (Bay, DG, Kad., Yeni İlahiyat, 2 Defa izlemiş)
- ✓ “Uygulanması zor bir sistem” (Bay, DG, Kad., Önlisans, 2 Defa izlemiş)
- ✓ “Bir grubu(Kur) kendi haline bıraktığımızda ders çalışmaktan başka her şeyi yapıyorlar.” (Bay, DG, Kad., Yeni İlahiyat, 2 Defa izlemiş)
- ✓ Büyük kurslarımızda sınıflar kurlara ayrılabilir. Daha küçük belde-lerde bir sınıfta yaş, eğitim her açıdan bir karma sınıf meydana geliyor. Bizim oluşturduğumuz sınıflar bu seviyede değil. Bize gelen öğrenciler ailede görmeyen ve sorunlu öğrenciler çoğunlukta olduğu için öğrenci-ye ulaşma konusunda sıkıntı yaşıyoruz. (Bayan, KKÖ, Önlisans)

Yukarıdaki ifadelerde öğretmenler; öğrenci sayısındaki fazlalık, camilerin fiziki şartları, sınıf yönetimi gibi sorunlar nedeniyle kur sisteminin uygulanamayacağını belirtmektedirler. Ayrıca Materyal Seti II’de de onların bu sorunlarını çözmelerine yardımcı olacak bilgilerin olmadığını söyledikleri görülmektedir. Ancak kur sistemi hem de onların şikayet ettiği, öğrenci kalabalıklığı ve seviye farklılığını çözmeye yöneliktir. Kaldı ki, sınıf yönetimi sorunları ve kurları fiziki şartlarla uyumlu şekilde ayarlama, öğretmenlerin öğreticilik becerileri ile aşılabilecek sorunlardır.

Araştırmaya katılan öğretmenlerden biri de Materyal Seti II’ye ilişkin şunları ifade etmiştir:

- ✓ “Materyaller çok güzel hazırlanmış, ama gördüğümüz ve izlediğimiz kadarıyla eğitim amaçlı değil, video çekimlerinden ibarettir. Genellikle göstermelik şekilde hazırlanmıştır. Materyallerin hazırlanış şekli çok çok nadir uygulanabilir bir çekimdir.” (Bay, DG, kad.,AÖF Sosyal Bilimler , 2 Defa izlemiş)

Yukarıdaki ifadeye bakıldığında materyal setinin “eğitim amaçlı olmadığı ve uygulanabilir olmadığı” yönünde eleştirildiği görülmektedir. Ancak hangi hususlardan hareketle böyle bir yargıya ulaşıldığına örnek verilmemektedir. Yukarıdaki söylenen diğer ifadelerden hareketle, “cami ve kursların gerçekleriyle örtüşmediği” düşüncesiyle böyle bir yargıya ulaşılmış olabilir. Ancak bu durum bazı öğretmenlerin içinde buldukları durumları içselleştirdikleri, o şartları değiştirecek gücü kendilerinde bulamadıkları şeklinde yorumlanabilir.

Sonuç olarak araştırmaya katılan bazı öğretmenlerin Materyal Seti II’yi kursal, kursların gerçeklerinden uzak olmakla eleştirdikleri görülmektedir. Gerçek-

lerden uzak olduğunu düşündükleri boyutların ise, öğrencilerin sınıftaki durumları, öğretmenler, yöntem ve teknikler, sınıfların fiziki özellikleri ve materyaller ile kur sisteminin uygulanışına yönelik olduğu görülmektedir. Bu noktaların idealde olanlar yerine mevcut duruma uygun olmasını istedikleri ortaya çıkmaktadır ki, bu durum öğretmenlerin mevcut durumu içselleştirdikleri, oradaki aksayan boyutları değiştirme ve onlardan şikayet etmede bir direnç gösterdikleri şeklinde yorumlanabilir. Ayrıca onların pedagojik formasyon bilgi ve becerilerinin niteliğinin de incelenmeye değer olduğunu göstermektedir.

Araştırmaya katılan Yaz Kur'an Kursu öğretmenleri materyallere ilişkin yukarıdaki ifadelerinden sonra şu önerileri getirmişlerdir. Söz konusu öneriler materyal setinin nerelerinde eksiklik olduğu ve öğretmenlerin sorunlarına ilişkin çözüm önerileri hakkında bilgi sunacaktır. Öğretmenlerin önerileri şu şekildedir:

- ✓ *CD'lerde izlediklerimizle bizim bulunduğumuz ortam, koşullar ve öğrenci aynı kapasitede değil. Bizim şartlarımıza uygun şekilde hazırlanırsa bizim için faydalı olabilir. (Bayan, KKÖ, Söz., Önlisans, 2 Defa izlemiş)*
- ✓ *Bu çalışmayı yapan kişiler gerçekten Yaz Kur'an Kursu yapılan bir camide veya kursta 50 veya 60 kişilik sınıflarda ve gerçekten daha önce eğitim almamış kişilerle mekanın ve teknolojik imkanların yetersiz olduğu koşullarda bu çalışmayı yapmalılar. (Bayan, KKÖ, Kad., Fen Fak, 2 Defa izlemiş)*
- ✓ *Bize materyallerde çocukları nasıl susturup dersi dinlemelerini sağlayacağımız fomüller, kurallar, öneriler, görüşler anlatılsa iyi olur. (Bay, DG, Kad., Yeni İlahiyat, 1 Defa İzlemiş)*

Yukarıdaki öneriler incelendiğinde öğretmenlerin Materyal Seti II'nin eleştirilerinin bir devamı olduğu görülmektedir. Onların önerileri, kendi şartlarını gösteren, ortam özelliklerini yansıtan materyallerin hazırlanmasıdır. Ayrıca kalabalık sınıflarda karşılaştıkları sınıf yönetimini çözmeye yönelik bilgileri istedikleri ortaya çıkmaktadır. Söz konusu önerilerin din eğitimi uygulamalarının niteliğini geliştirmeye yönelik olmadığı söylenebilir. Kaldı ki, yukarıdaki eleştiriler/eksik yönler incelendiğinde orada belirtilen çok sayıda eleştiriye rağmen, öğretmenlerin önerilerindeki azlık dikkat çekicidir. Bu durum onların içinde buldukları duruma ilişkin yeterince detaylı düşünmedikleri şeklinde yorumlanabilir. Bu çerçevede önerilerin niteliği, onların Materyal Seti II'yi nasıl izledikleri, oradaki tartışmaların niteliğine ilişkin de ipuçları vermektedir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin materyalin içeriğine ilişkin önerilerden başka aşağıdaki hususları da önerdikleri görülmektedir:

- ✓ *Materyaller artırılmalı. Herkese verilmeli. (Bay, DG, Kad., Önlisans, 2 Defa izlemiş)*

- ✓ *Bizler hafız öğrenci yetiştirdiğimiz için bizlere pek verimli olduğunu söyleyemem. Hafızlar için özel bir çalışma beklentisindeyiz. (Bayan, KKÖ, Söz., Önlisans, 1 Defa izlemiş)*
- ✓ *Biraz daha açık olarak yani anlaşılır kelimelerle, çocukların anlayacağı kelimelerle olursa iyi olur. (Bay, DG, Kad., Önlisans, 1 Defa izlemiş)*

Yukarıdaki ifadelerden, materyallerin yaygınlaştırılması, hafızlık eğitimi için de materyal hazırlanmasının önerildiği anlaşılmaktadır. Bu durum materyal setinin beğenildiği ve diğer öğretim alanlarında da örneklerin oluşturulması düşüncesini uyandırdığı şeklinde yorumlanabilir. Araştırmaya katılanların izleme sayılarının mesleklerine göre dağılımında görüldüğü gibi Materyal Seti II'nin din görevlilerine ulaştırılması ve onlar tarafından izlenmesinde bazı sorunların olduğu belirtilmişti. Materyal Seti II, doğrudan hafızlık eğitimine yönelik olmamakla birlikte oradaki bazı sorunların çözümünde öğreticilere fikir verebilir. Bununla birlikte hafızlık eğitimine yönelik böyle bir çalışmanın istenmesi, Materyal Seti II'nin Yaz Kur'an Kurslarına ve öğreticilere dönük hedefine ulaştığına dair bir veri olarak değerlendirilebilir. Son öneri ise, materyal setinin amacının bazı din görevlilerince yeterince anlaşılmadığının bir örneği olarak alınabilir. Zira Materyal Seti II, öğretmenlerin hizmet içi eğitimlerine yönelik hazırlanmıştır, öğrencilere yönelik değil.

3. Sonuç ve Öneriler:

Araştırmaya katılan Yaz Kur'an Kursu öğretmenlerinin büyük çoğunluğunun Materyal Seti II'ye ilişkin beğenilerini ortaya koydukları görülmüştür.¹³ Setin beğendikleri yönlerin ise, "eğitim amaçlı oluşu, ders işleniş örnekleri, tanışma etkinlikleri, öğrencilerle iletişim, oyun etkinlikleri, öğreticinin görevleri, eğitim teknolojisi kullanımı, kur sistemi, defter doldurma-plan yapma gibi yapılacak işler" olduğu ortaya çıkmıştır. Materyal Seti II'nin, Başkanlığın belirlemiş olduğu "din eğitimi anlayışını" benimsetme ve uygulamaya koymada katkı sağladığı görülmektedir.

Materyal Seti II'ye ilişkin araştırmaya katılan görevlilerin büyük çoğunluğunun beğenmediği yönler bulunduğu dair görüş bildirdiği (%78,4) görülmektedir. Araştırmaya katılan Yaz Kur'an Kursu öğretmenlerinin beğendikleri yönler kadar, eksik buldukları yönler de olduğu ortaya çıkmaktadır. Araştırmaya katılan bazı öğretmenler, Materyal Seti II'yi "kendi bölgelerinin şartlarına uygun olmadığı, içeriğinin uzun olduğu ve yapay olduğu" için beğenmediğini ifade etmişlerdir. Ancak en temel eleştirinin; "sınıfların yapaylığı, kursların gerçeklerinden uzak olması ve ideali göstermesi" yönünde yoğunlaştığı anlaşılmaktadır. Bu yapaylığı nerelerde gördüklerini ifade eden boyutlar ise şunlardır: sınıf ortamı ve fiziksel imkanlar, öğrenciler, sınıf yönetimi, bazı ders işleniş örnekleri ve etkinlikler, kur

¹³ Benzer bir sonuç 2008 yılında hazırlanan raporda da ifade edilmiştir. Diyanet İşleri Başkanlığı, Din Eğitimi Dairesi, 2008 Yılı Yaz Kur'an Kursları Genel Raporu, 2008, Ankara, s.16

sisteminin uygulanabilirliğidir. Ayrıca araştırmaya katılan öğretmenlerin “öğrencilere yapılması önerilen ön test veya seviye belirleme sınavı ile bazı etkinlikleri” öğrenci seviyesine uygun bulmadıkları görülmüştür. Araştırmaya katılan bazı öğretmenlerin Materyal Seti II’yi kurgusal, kursların gerçeklerinden uzak olmakla eleştirdikleri görülmektedir. Gerçeklerden uzak olduğunu düşündükleri boyutların ise, öğrencilerin sınıftaki durumları, öğretmenler, yöntem ve teknikler, sınıfların fiziki özellikleri ve materyaller ile kur sisteminin uygulanışına yönelik olduğu görülmektedir. Bu noktaların idealde olanlar yerine mevcut duruma uygun olmasını istedikleri ortaya çıkmaktadır ki, bu durum öğretmenlerin mevcut durumu içselleştirdikleri oradaki aksayan boyutları değiştirmeye direnç gösterdikleri ve onlardan şikayet etmeye devam ettikleri şeklinde yorumlanabilir. Bu çerçevede onların önerileri, kendi şartlarını gösteren, ortam özelliklerini yansıtan materyallerin hazırlanmasıdır. Bu da onların pedagojik formasyon bilgi ve becerilerinin niteliğine ilişkin bir göstergesi sayılabilir.

Yukarıdaki veriler çerçevesinde şunlar önerilebilir:

Materyal Seti II’nin din görevlilerinin tamamına ulaşmasına yönelik çalışmalar yapılabilir. Her öğreticiye verilerek bir değerlendirme raporu hazırlanması sağlanarak, bunu diğer öğretmenlerle paylaşması ve tartışması sağlanabilir.

Materyal Seti II’deki bazı etkinlikler, öğrenci seviyesine uygunluğu yönünden gözden geçirilerek yeni etkinlikler eklenebilir.

Öğreticilere sınıf yönetimi sorunlarıyla nasıl başa çıkabileceklerine ilişkin formasyon eğitimi verilebilir.

KAYNAKÇA

Diyabet İşleri Başkanlığı, Din Eğitimi Dairesi, 2008 Yılı Yaz Kur'an Kursları Genel Raporu, Ankara, 2008.

http://www.diyabet.gov.tr/turkish/tanitim/istatistiksel_tablolar/1_personel/1_2_ogr_enim_durumlarına_gore_personel_sayisi.xls (10.06.2010 tarihinde erişilmiştir.)

<http://www.diyabet.gov.tr/turkish/dinegitimi/din-egitimi-dairesi-baskanligi---icerik-yaz-kur-an-kurslari-150.aspx> (15.06.2010 tarihinde erişilmiştir.)

Diyabet İşleri Başkanlığı, Yaz Kur'an Kursları Öğretici Kılavuzu, DİB Yayınları, Ankara, 2006.

Diyabet İşleri Başkanlığı Kuran Kursları İle Öğrenci Yurt Ve Pansiyonları Yönetmeliği, 23/12/2003 tarih ve 25325 sayılı Resmi Gazete, www.diyabet.gov.tr/turkish/mevzuat (30.01.2004 tarihinde alınmıştır.)

Diyabet İşleri Başkanlığı Kuran Kursları İle Öğrenci Yurt Ve Pansiyonları Yönetmeliği www.diyabet.gov.tr/turkish/mevzuat (30.01.2004 tarihinde alınmıştır.)

İbrahim Hakan Karataş, Alparslan Durmuş, Hatice Işlak, Dudu Ekinci, Dinimizi Öğreniyoruz- Yaz Kuran Kursları Öğretici Kitabı, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara, 2007.